

Aretuse kasulikkus ja selle suunad lihavõidukasvatustes

Lihavõidukasvatuse konverents

Tanel Bulitko

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Aretus- ja Tõuraamatuosakond

- ▶ Aretusprogrammid
- ▶ Tõuraamat
- ▶ Ekspordisertifikaadid
- ▶ Klassifitseerimine
- ▶ Nõustamine
- ▶ Põlvnemisandmete kontroll
- ▶ Näitused, konkursid
- ▶ Riigiga aretusala suhtlemine
- ▶ Liha- ja piimaveiste jõudluskontrolli läbiviimine
- ▶ Uue aretusmaterjali valimine
- ▶ Seemendustehnikute atesteerimine, koolitamine

Spermatootmiskeskus

- ▶ Pullide pidamine (5), 55 pulle
- ▶ Sperma tootmine spermatootmiskeskuses (230 tuhat doosi)
- ▶ Sperma varumine farmides
- ▶ Pulli viljakuse hindamine
- ▶ Söödatootmine
- ▶ Lihatõugu veiste katse läbiviimine (60)
- ▶ Vytelle söötmiskatse
- ▶ Teadusalased koostööd

Kuidas sektori üldine areng mõjutab

- ▶ Lihaveisekasvatuse areng taasiseseisvunud Eestis
- ▶ Lihaveiste populatsiooni suurenemine
- ▶ Uute tõugude lisandumine
- ▶ Puhtatõuliste lihaveiste arvukuse suurendamine
- ▶ Jõudluskontrolli aluse populatsiooni suurendamine
- ▶ Lihaveisekasvatajate teadlikkuse suurendamine tõuaretustöö vajalikkusest
- ▶ Turustamise

Tõuaretustöö põhifookus

- ▶ Aretusprogrammid
- ▶ Tõuraamat
- ▶ Jõudluskontroll
- ▶ Usaldusväärsus
- ▶ Andmete kogumine, registreerimine, analüüsimine, otsustamine
- ▶ Välimiku hindamine
- ▶ Kunstlik seemendus
- ▶ Embrüote kasutamine
- ▶ Rahvusvaheline koostöö
- ▶ Tõuveiste müük

Mis on võimalused

- ▶ Aretusele suunatud karjad:
- ▶ Soov parandada oma karjas veiste geneetilist potentsiaali
- ▶ Suurendada puhtatõuliste veiste arvukust
- ▶ Kasutada maksimaalselt kaasaegseid võimalusi aretusvalikute tegemisel
- ▶ Suunata rohkem tähelepanu põlvnemiste varieerumisele, seal juures kasutades ära häid emaliine
- ▶ Genoomseleksiooni võimalused
- ▶ Geneetiline hindamine

▶ Aretustöö eelised :

- parandada farmerite tulemuslikkust
- saada suuremat sissetulekut tõuveiste müügist
- väikesel riigil ja väikesel populatsioonil saab olla edu vaid tegevusi tipptasemel tehes
- kasutada ära maksimaalselt kunstliku seemenduse võimalusi
- tippemasloomadelt toota embrüoid kohapeal
- importida ka tipparetusmaterjali teistest riikidest

Lihatõugu pullide katsegrupp

- ▶ Tulevaste aretuspullide katsegrupp
- ▶ Aastate pikkune kogemus (19)
- ▶ Farmerite usaldus
- ▶ Teadlaste kaasamine katsetegevustesse
- ▶ Pullide välimiku hindamise konkurss
- ▶ Oksjon
- ▶ Rahvusvaheline huvi

Lihatõugu pullide katsegrupp

- ▶ Iga kahe nädala intervalliga elusmassi kaalumine
- ▶ Iseloomu hindamine
- ▶ Lihassilma hindamine ultraheli aparaadiga
- ▶ Söödakasutuse hindamine (nende integreerumine Kanada Vytelle andmebaasi)
- ▶ Genoomuuringud
- ▶ Viljakuse hindamine
- ▶ Päitse treening, sotsialiseerumine

Lihatõugu pullide katse eelised

- ▶ Testimisega kogutakse palju reaalseid numbreid, mida analüüsitakse ja kalkuleeritakse
- ▶ On võimalik teha valikuid erinevate tunnuste vahel, kus veised on kasvatatud ühes keskkonnas

Geneetiline hindamine

- ▶ Interbeef
- ▶ Rahvuslik hindamine
- ▶ Välimiku lineaarne hindamine Taani süsteemis

Detailed Report

Animal Information				Decision Indexes				Maternal							Production					Carcass				
Animal ID Number	Sample Barcode Number	Gender (M/F)	Breed	Igenity Rank*	Igenity Maternal Index	Igenity Production Index	Igenity Terminal Index	BW	CED	CEM	HPR	MILK	STAY	DOC	WW	ADG	YW	RFI	SC	MARB	REA	FAT	TEND	HCW
EE20001377	9823077026	F		Maternal	5,75	5.45	5.20	6	4	5	8	5	6	5	6	5	6	6	5	5	5	6	9	5
EE18973365	9823077034	F		Maternal	5,50	5.15	4.00	3	7	8	6	6	6	4	3	3	2	8	6	6	4	7	7	3
EE20241926	9823077091	F		Maternal	5,25	5.20	4.60	5	5	5	6	9	6	7	3	4	3	7	6	5	5	7	10	4
EE22311009	9823077022	F		Maternal	5,25	4.55	3.95	6	4	6	7	4	5	7	5	4	5	6	4	6	2	7	4	3
EE18971576	9823077041	F		Maternal	5,15	5.20	4.55	5	7	4	3	6	7	4	4	2	3	5	5	5	5	5	7	3
EE25217278	9823077021	F		Maternal	5,05	5.50	4.95	5	4	3	6	3	7	2	6	5	6	7	3	6	7	6	7	4
EE18975529	9823077046	F		Maternal	5,00	5.35	4.70	6	6	6	4	4	6	5	6	6	6	10	6	6	6	7	7	5
EE20261276	9823077003	F		Maternal	5,00	4.90	5.05	6	5	6	4	5	4	6	5	4	4	4	6	4	6	5	8	4

- ▶ Erinevad koolkonnad
  - ▶ Kes usaldavad numbreid
  - ▶ Kes vaatavad, hindavad ja tunnevad looma
-
- ▶ Loomade suurus praakimisel, sobimatus soovitud tõutüübile
  - ▶ Emade piimakusnäitajad, oluliseks järglaste kasvule

- ▶ Tõuloomade turg- seal on raha
- ▶ Kui on kvaliteet hea, tulevad ostjad tagasi
- ▶ Kas oleme lihtsalt kasvatajad või tahame ka kusagile jõuda
- ▶ Numbrid toetavad aretusvalikuid
- ▶ Pullidele tasub panustada enam

Genoomselektiooni võimalused

- ▶ Neogen - angus, hereford
- ▶ Ingenomix- limusiin
- ▶ Genes Diffusion- šarolee

Mida soovitada

- ▶ Igal karjal võiks olla plaan, kuhu tahame oma karjaga tõuaretuse poolelt jõuda. Visioon
- ▶ Peame ise aru saama, millist looma soovime oma karja
- ▶ Mitte vaadata ainult numbreid
- ▶ Ei saa ainult turule orienteeruda
- ▶ Paaride valikuga algab juba oma karja kujundamine
- ▶ Emaliini valik

Kas oht?

- ▶ Beef on Dairy
- ▶ Sellega võime kaotada lihaveisekasvatuse mõjukust

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse